

Sygn. akt VU 849/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant sekr. sądowy Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2017 r. w Kaliszu

odwołania H. D.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 2 sierpnia 2017 r. Nr (...)

w sprawie H. D.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o emeryturę rolniczą

Oddala odwołanie

SSO Stanisław Pilarczyk

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 sierpnia 2017 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, zwany dalej organem rentowym, odmówił wnioskodawczyni H. D. przyznania emerytury rolniczej, gdyż nie udowodniła ona wymaganego 30-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła H. D., domagając się przyznania prawa do emerytury rolniczej, podnosząc w odwołaniu, iż organ rentowy niezasadnie nie zaliczył jej do okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego rolników okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 stycznia 1986 roku do dnia 31 grudnia 1997 roku. Organ rentowy, w odpowiedzi na odwołanie H. D., wniósł o oddalenie jej odwołania.

Sąd poczynił następujące ustalenia faktyczne:

H. D. urodziła się (...).

Organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 2 sierpnia 2017 roku przyjął, iż wnioskodawczyni udowodniła 21 lat i 6 miesięcy okresów zaliczanych przy uwzględnieniu prawa do emerytury rolniczej, to jest:

a) okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia przed dniem 1 stycznia 1983 roku, to jest od dnia 3 lipca 1978 roku do dnia 31 grudnia 1982 roku;

b) okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin, to jest od dnia 1 stycznia 1983 roku do dnia 31 grudnia 1985 roku;

c) okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników od dnia 1 lipca 2003 roku do dnia 2 lipca 2017 roku.

(okoliczności niesporne)

H. D., składając wniosek o emeryturę rolniczą w dniu 4 lipca 2017 roku, w kwestionariuszu odnośnie okresów zaliczanych do prawa do emerytury rolniczej, podała, iż od dnia 3 lipca 1978 roku do dnia 31 grudnia 1982 roku pracowała jako domownik w gospodarstwie rolnym rodziców, od dnia 1 stycznia 1983 roku do dnia 31 grudnia 1985 roku i od dnia 1 stycznia 1989 roku do dnia 31 grudnia 1990 roku podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik u rodziców, a od dnia 1 sierpnia 2003 roku do dnia 3 lipca 2017 roku podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników.

(dowód – kwestionariusz – k. 8 akt emerytalnych wnioskodawczynie)

Rodzice wnioskodawczynie P. i J., małżonkowie W., byli współwłaścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni 6,59 ha.

(dowód – zaświadczenie – k. 14 akt emerytalnych wnioskodawczynie)

7 stycznia 1998 roku rodzice wnioskodawczynie, J. i P. W., umową darowizny, darowali jej gospodarstwo rolne, które dotychczas prowadzili.

(dowód – umowa darowizny – k. 16 akt emerytalnych wnioskodawczynie)

Od dnia 13 czerwca 1988 roku do dnia 31 lipca 2003 roku wnioskodawczynie H. D. pobierała rentę rodzinną po zmarłym mężu Z. D..

(dowód – decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – k. 9 i 35 akt emerytalnych wnioskodawczynie; częściowe zeznania wnioskodawczynie z dnia 14 listopada 2017 roku [00:01:49][00:29:07])

Od dnia 1 stycznia 1991 roku do dnia 30 czerwca 2003 roku wnioskodawczynie podlegała tylko dobrowolnemu ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu jako rolnik i domownik.

(dowód – wykaz okresów ubezpieczenia wnioskodawczynie – k. 4-7 akt emerytalnych wnioskodawczynie)

Czyniąc powyższe ustalenia faktyczne sąd nie dal wiary zeznaniom wnioskodawczynie odnośnie opłacania przez nią składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników od dnia 1 stycznia 1991 roku do dnia 31 lipca 2003 roku. Z zaświadczenia i wykazu Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Oddział Regionalny w P., wynika iż wnioskodawczynie od dnia 1 stycznia 1991 roku do dnia 30 czerwca 2003 roku opłacała tylko składki na dobrowolne ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, a ponadto z zeznań wnioskodawczynie wynika, iż nie pamięta dokładnie czy w okresie pobierania przez nią renty rodzinnej opłacała składki na ubezpieczenie społeczne rolników w pełnej wysokości.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 19 ust 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tj. Dz. U. z 2016 roku, poz. 277 z późniejszymi zmianami), emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną;

2. podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;
3. zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Natomiast zgodnie z art. 19 ust. 1 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku, emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat;
2. podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

Natomiast zgodnie z art. 20 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy do okresów ubezpieczenia, wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2, zalicza się okresy:

1. podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
2. prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 roku;
3. od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

W myśl art. 16 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy:

1. rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny;
2. domownik rolnika, o którym mowa w pkt 1;
3. osoba pobierająca rentę strukturalną współfinansowaną ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
4. małżonek osoby, o której mowa w pkt 3, jeżeli renta strukturalna, współfinansowana ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, wypłacana jest ze zwiększeniem na tego małżonka.

Natomiast w myśl art. 16 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy ubezpieczeniem emerytalno-rentowym na wniosek obejmuje się:

1. innego rolnika lub domownika, który podlega ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu w pełnym zakresie, jeżeli złożono wniosek o objęcie go ubezpieczeniem emerytalno-rentowym;
2. osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, nie nabywając prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, jeżeli podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 12 lat i 6 miesięcy;
3. osobę pobierającą rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy jako rentę okresową;
4. osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik lub domownik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej lub pracy w gospodarstwie rolnym w związku z nabyciem prawa do świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego, na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych, albo zasiłku dla opiekuna, na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, przez okres

pobierania tego świadczenia albo zasiłku – do uzyskania 25-letniego okresu ubezpieczenia emerytalno-rentowego, o którym mowa w art. 19 ust. 1 pkt 2.

Natomiast w myśl art. 16 ust. 3 cytowanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, przepisów ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1, 2 i 4 nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Art. 7 ust. 1 cytowanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy:

1. rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny;
2. domownik rolnika, o którym mowa w pkt 1;

– jeżeli ten rolnik lub domownik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Ustęp 2 art. 7 cytowanej wyżej ustawy stanowi natomiast, iż ubezpieczeniem wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim na wniosek obejmuje się innego rolnika lub domownika, jeżeli działalność rolnicza stanowi stałe źródło jego utrzymania, a także osobę, która będąc rolnikiem przeznaczyła grunty prowadzonego gospodarstwa rolnego do zalesienia na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Zgodnie natomiast z art. 7 ust. 4 cytowanej wyżej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, przepisów ust. 2 i 3 nie stosuje się do emerytów i rencistów, którzy mają orzeczoną niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Natomiast zgodnie z art. 6 pkt 10b cytowanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ilekroć jest mowa o emeryturze lub rencie z ubezpieczenia rozumie się emeryturę lub rentę rolniczą z ubezpieczenia, rentę rolniczą szkoleniową i rentę rodzinną.

Zgodnie natomiast z art. 3 ust. 1 i art. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, ubezpieczenie rolników i domowników, pracującym w gospodarstwie rolnym, jest obowiązkowe.

Zgodnie z art. 2 pkt 1 i 2 cytowanej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku, przez użyte w ustawie określenie:

1. rolnik – rozumie się osobę:
 - a) prowadzącą gospodarstwo rolne lub dział specjalny samodzielnie albo w charakterze współwłaściciela (współposiadacza) na gruntach stanowiących jej własność lub będących w jej posiadaniu;
 - b) małżonka rolnika;
2. domownicy – rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania;
3. ubezpieczony – rozumie się rolnika oraz domowników.

Punkt 8 cytowanego wyżej art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku stanowi natomiast, iż przez rentę rozumie się rentę inwalidzką i rentę rodzinną.

Natomiast w myśl art. 3 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku ubezpieczeń społecznym rolników indywidualnych nie podlegają osoby:

1. będące pracownikami zatrudnionymi w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie albo objęte innymi przepisami o ubezpieczeniu społecznym lub o zaopatrzeniu emerytalnym;
2. mające ustalone prawo do emerytury lub renty;
3. użytkujące wyłącznie grunty stanowiące własność związków wyznaniowych.

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2009 roku (II UK 371/08, OSNP 2011/1-2/21) podkreślono, iż osoba, która ma prawo do emerytury lub renty zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku, o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników do chwili ustania tego prawa.

Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002 roku (II UK 93/02, Lex nr 577471) podkreślono, iż sam fakt o płaceniu składek na ubezpieczenie przez osobę wyłączonej z możliwości objęcia ubezpieczeniem nie może rodzić skutków prawnych, odmiennych od wyraźnej reguły ustawowej. Realizacja zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) polega między innymi na tym aby osoba nieuprawniona nie otrzymała świadczenia jej nienależnego, zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa (art. 6 ust. 1 zdanie 2 Konstytucji RP).

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2012 roku (I UK 304/11, Lex nr 1271602) podkreślono, iż „zasadą, obowiązującą przy kwalifikowaniu określonego czasu jako okres podlegania danemu rodzajowi ubezpieczenia społecznego, jest, iż za okres rolniczego ubezpieczenia społecznego może zostać uznany wyłącznie ten okres, za który opłacono składki na to ubezpieczenie”.

Również Sąd Apelacyjny w Białymstoku, w wyroku z dnia 21 maja 2015 roku (III AUa 1700/14, Lex nr 1747832) podkreślił, iż podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników, w rozumieniu art. 19 ust. 1 pkt 2 i art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, jest równoznaczna ze stwierdzeniem, że rolnik, małżonek lub domownik po pierwsze faktycznie pracowali w gospodarstwie rolnym, po drugie odprowadzano za nich składkę oraz po trzecie rolnik był posiadaczem gospodarstwa rolnego.

Natomiast w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13 grudnia 2016 roku (III AUa 73/16, Lex nr 2292436) podkreślono, iż ubezpieczenie społeczne rolników ma charakter subsydiarny. Istnieje tylko wtedy, gdy dana osoba jest rolnikiem w rozumieniu art. 6 ust. 1 oraz nie podlega innemu ubezpieczeniu, ani nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty.

Podobne stanowisko zajął Wojewódzki Sąd Administracyjny w Lublinie w wyroku z dnia 17 maja 2007 roku (II SA-Lu 237/07), gdzie podkreślono, iż „ustalenie prawa do emerytury powoduje, że rolnik, któremu prawo to zostało ustalone, nie podlega z mocy ustawy zarówno ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu (art. 7 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników – t.j. Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), jak i ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu (art. 16 ust. 3 tej ustawy). Stwierdzić zatem należy, że skoro rolnik nie podlega z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników, to tym samym nie spełnia przesłanki określonej w § 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2006 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy (Dz.U. Nr 155, poy. 1109).”.

Mając na względzie cytowane wyżej przepisy oraz stanowisko judykatury należy podkreślić, iż wnioskodawczyni H. D., w okresie pobierania przez nią renty rodzinnej, to jest co najmniej od dnia 1 lipca 1988 roku do dnia 30 czerwca 2003 roku, nie mogła podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych w okresie od dnia 1 lipca 1988 roku do dnia 31 grudnia 1990 roku i ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników od dnia 1 stycznia 1991 roku do dnia 30 czerwca 2003 roku, gdyż cytowany wyżej przepis art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, uniemożliwiał podleganie tym ubezpieczeniom. Nawet gdyby wnioskodawczyni opłaciła składki na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych i ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników nie miałyby to żadnego znaczenia, gdyż nie rodziłyby to żadnych skutków prawnych. Dlatego Sąd oddalił wnioski

dowody pełnomocnika wnioskodawczynie na okoliczność opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych i ubezpieczenie emerytalno-rentowe wnioskodawczynie jako domownika przez ojca wnioskodawczynie J. W..

Również z zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Oddziału Regionalnego w P., wynika, iż od dnia 1 stycznia 1991 roku do dnia 30 czerwca 2003 roku za wnioskodawczynię zostały opłacone jedynie składki na dobrowolne ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, a opłacenie składek na powyższe ubezpieczenia nie ma żadnego wpływu na prawo do emerytury rolniczej, bowiem tylko opłacenie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe rolników ma wpływ na prawo do emerytury rolniczej.

Tak więc, skoro nie można do okresu uprawniającego do emerytury rolniczej zaliczyć wnioskodawczynie okresu od dnia 1 lipca 1988 roku do dnia 30 czerwca 2003 roku, to wnioskodawczynie nie udowodnia wymaganych 30 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu rolników, a więc nie spełnia ona wymogów do przyznania prawa do emerytury rolniczej na podstawie art. 19 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z dnia 30 grudnia 1990 roku i dlatego odwołanie wnioskodawczynie, jako niezasadne, zgodnie z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., podlegało oddaleniu, co znalazło odzwierciedlenie w wyroku.